

1. UVOD

Posmatrajući igru kao čovjekovo duhovno, emocionalno i fizičko pražnjenje koje prati čovjeka od njegovog rođenja do smrti, zaključujemo da različiti oblici igara predstavljaju sastavni dio kultura svih ljudskih zajednica, bez obzira na stepen razvoja, boju kože i stranu svijeta. U zavisnosti od razvoja i stepena društvene svijesti ljudskih zajednica, može se posmatrati razvoj sporta i sportskih igara. U navedenoj zavisnosti reflektuje se položaj sporta na tabeli društvenog standarda svake ljudske zajednice. U sredinama gdje je standard životnih uslova na nivou koji osigurava normalne uslove života, korelacija sporta sa ostalim potrebama na tabeli društvenih neophodnosti u njegovom razvoju, je u pozitivnom odnosu sa tokovima savremenog razvoja jednog društva.

Sport je odraz kvaliteta društvenog razvoja, reprezent savremenog standarda i tokova koji su usmjereni prema razvoju zdrave populacije mladih ljudi, kojima treba omogućiti uključivanje u organizovani ili neorganizovani, takmičarski ili rekreativni oblik ispoljavanja bavljenja sportskim aktivnostima. Na taj način se razvija društvena svijest za potrebom bavljenja fizičkim aktivnostima, koja je naglašena u svim fazama i periodima ljudskog života. Svjesni potrebe za bavljenjem fizičkim aktivnostima i sadržajima sportsko-rekreativnog karaktera, razvijene zemlje imaju uređen sistem planiranog i programiranog rada, bez obzira o kojoj se aktivnosti radi na svim nivoima uzrasnih kategorija, od najmlađih do najstarijih.

Dvadeseti vijek možemo slobodno nazvati, uz sve ostale pridjeve koje nosi, vijekom sporta. Sportske igre i sport počeli su se strogo diferencirati. Najčešća je podjela na elementarne igre i sportske igre. Sportske igre su u svijetu najpopularniji dio sporta. Nije ni čudno da se većina mladih bavi nekom sportskom igrom, te da u njoj postiže svoje vrhunske uspjehe. Rukomet, kao sportska igra, za više od vijek igranja i razvoja u svijetu, postao je jedan od najatraktivnijih i najpopularnijih sportova. Velika popularnost leži u činjenici da je sa promjenom takmičarskih pravila promijenjen karakter igre i postavljeni su veći zahtjevi pred igrače. Po svojoj strukturi kretanja spada u grupu takozvanih polustrukturalnih sportova.

Karakteristike rukometne igre su mnogostruke i vrlo složenog karaktera. U početnoj fazi učenja rukomet je vrlo jednostavna igra, pa je svaki pojedinac brzo shvata i primjenjuje. Igra sa svojim pravilima, zahtjevima, sadržajima, odgovara najvećem prosjeku populacije s obzirom na antropometrijske dimenzije ličnosti. Za svestrani razvoj mladih, rukomet je gotovo idealan sport, jer podjednako djeluje i razvija sve psihomotorne i intelektualne osobine čovjeka. Dokazana je visoka korelacija kognitivnih karakteristika (inteligencija) i rukometa.

Svojom aktivnošću rukomet povoljno djeluje i na regulaciju nekih konativnih faktora (crte ličnosti) od kojih spominjemo samo neke: samodominacija, frustracija, tolerancija, agresivnost, anksioznost i druge. Rukometom se zadovoljavaju, u većoj ili manjoj mjeri, svi aspekti čovjekove motivacije, od bioloških do socioloških motiva.

Što se psihomotorike tiče, rukomet prednjači u svestranom razvoju svih psihomotornih osobina. U prilog tome govore brojna istraživanja, kao i podatak da su u elementima rukometne igre sadržana sva tri prirodna oblika čovjekovog kretanja: trčanje, bacanje i skakanje. Iz ovih pokreta proističu i razvijaju se svi najrazličitiji i specifični pokreti za rukomet. Što se topološke podjele tiče, rukomet isto tako, za razliku od nekih drugih sportova, podjednako favorizuje, obrazuje i razvija dijelove nogu, trupa i ruku - ramenog pojasa sportista.

U sredinama gdje postoje uslovi za nesmetani rad sa ekipama i selekcijama svih uzrasnih kategorija, napredak i popularnost rukometa kao sportske igre je dosta vidljiv. Zemlje u kojima se puno ulaže u razvoj, podsticanje uključivanja mladih u oblasti sportskih igara, imaju rezultate koji potvrđuju intenzivniji razvoj savremenog rukometa. Nažalost, u sredinama koje nemaju uslove i u kojima nema razrađen koncept sportskog razvoja, pažljivi posmatrač prilika u rukometu može uočiti da je došlo do izvjesnog, možda i znatnog, zaostajanja i pada kvaliteta igre.

Ta pojava, kriza i stanje, prisutna je na širem prostoru ovog podneblja. Sport, kao i neke druge čovjekove aktivnosti, ne može bitno da utiče na okolnosti i uslove u kojima se razvija, a nastale promjene u rukometu su posljedica tih okolnosti. Te okolnosti su nove, doskora nama nepoznate. Njihovo sagledavanje se odnosi na zadnjih 10 - 15 godina, kada su nastale duboke društveno-socijalne i ekonomske promjene u kojima je teško snaći se, biti racionalan i ne izgubiti korak s vremenom. Negativne pojave se javljaju početkom velikih seoba i odlazaka igrača i trenera u inostranstvo, zbog čega kvalitet našeg rukometa opada, a raste u sredinama gdje naši stručnjaci rade. To se opravdava uslovima za rad, mogućnostima ispoljavanja kreativnosti i primjene znanja naših trenera, u sredinama u kojima rade kao treneri. To potvrđuju mnogi primjeri dobrih i vrlo uspješnih rezultata, koje su postigli i postizu naši treneri u inostranim angažmanima.

U našim sredinama i sredinama sličnih uslova, traže se brzi uspjesi, zapostavlja se rad na duže vrijeme i podizanje igračkog kadra. Sport nije samo posao i zanimanje velikog broja zaljubljenika, već i način da se riješi egzistencija i budućnost mnogih sportista. Nazovimo to profesionalizacijom sporta sa negativnim posljedicama na sve oblasti, pa i na rukomet. Ove i druge pojave u znatnoj mjeri se odražavaju na kvalitet i dalji razvoj rukometa. Samo osmišljenim radom i udruženim naporima moguće je prevazići ih.

Imajući u vidu trenutni pristup navedenoj problematici rada sa mladim uzrasnim kategorijama, u sportskim sredinama na području RS, Bosne i Hercegovine, koji je zapostavljen, slobodno se može iznijeti mišljenje da će se rukomet ozbiljno sukobiti sa problemima igračkog kadra u bližoj budućnosti, ukoliko se ne promijeni kompletna situacija i ne uključe se sve strukture od kojih zavisi progres u nekoj sportskoj grani. Posebno je teška situacija u oblasti ženskog rukometa, ako se zna da svega nekoliko klubova imaju organizovan i razvijen rad sa mladim kategorijama.